

Stockholms
stad

Årsrapport 2024

Socialtjänstinspektörerna

Socialtjänstinspektörernas årsrapport 2024

Dnr: SOF 2024/791

Utgivningsdatum: Februari 2024

Utgivare: Socialförvaltningen

Kontaktperson: Anna Forsström & Johanna Lidman-Strauss

Sammanfattning

Under våren 2024 genomförde socialtjänstinspektörerna en kvalitetsgranskning av förhandsbedömningar som inte lett till utredning gällande barn 0-12 år vid samtliga stadsdelsförvaltningar. Sammanlagt granskades 286 förhandsbedömningar. Det granskade materialet visade generellt på rättssäkerhet på så sätt att de formella handläggningskraven i stort var uppfyllda vad gäller lagstadgade tidsgränser och relevant dokumentation. I merparten av de granskade förhandsbedömningarna framkom en välgrundad motivering till varför den inkomna oron inte motiverade att inleda utredning. I cirka 20 procent av de granskade förhandsbedömningarna gjordes dock bedömningen att inte inleda utredning trots att det fanns kvarstående oro. Sådana ärenden återfanns vid samtliga förvaltningar, vilket visar på att det inom detta område krävs fortsatt utveckling. Att göra fler barn delaktiga genom samtal var ett annat tydligt utvecklingsområde. En viktig iakttagelse var att de barnsamtal som hölls vid samtliga stadsdelsförvaltningar generellt var av god kvalitet.

Under hösten 2024 granskades öppenvårdsinsatser gällande barn 0-12 år vid stadsdelsförvaltningarna Hässelby-Vällingby, Kungsholmen och Skarpnäck. Sammanlagt omfattades 36 insatsärenden i det granskade urvalet. Utifrån ett likställighetsperspektiv skilde det sig inte nämnvärt mellan stadsdelsförvaltningarna i vad brukarna kan få för slags stöd och vid de granskade enheterna framkom flera arbetssätt som ökar tillgängligheten för brukarna. Samtliga enheter beskrev att insatser alltid utgår från barnets behov och ett barnperspektiv. För att utveckla detta till ett tydligare barnrättsperspektiv är det viktigt att fortsätta arbeta med barns delaktighet. Barnets röst behöver i högre utsträckning framträda i genomförandeplan, uppföljning och utvärdering av insatsens utfall.

Under året har även uppföljning avseende 2023 års granskning av tillämpningen av lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) samt granskning av handläggningen av ärenden som rör våld i nära relationer (VINR) genomförts. Uppföljningen omfattade Bromma, Enskede-Årsta-Vantör och Hägersten-Älvsjö respektive Farsta, Järva och Skärholmens stadsdelsförvaltningar. Uppföljningarna visade att stadsdelsförvaltningarna använt granskningsresultaten i verksamhetsutveckling, bland annat genom att arbeta med att uppdatera handläggningsrutiner och genom satsningar på exempelvis kompetensutveckling, samverkan och ett stärkt barnrättsperspektiv.

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Granskningar under 2024.....	5
Kvalitetsgranskning av förhandsbedömningar gällande barn 0-12 år.....	5
<i>Granskningsresultat .....</i>	<i>5</i>
<i>Socialtjänstinspektörernas analys.....</i>	<i>8</i>
Kvalitetsgranskning gällande öppenvård för barn 0-12 år	11
<i>Granskningsresultat .....</i>	<i>11</i>
<i>Socialtjänstinspektörernas analys.....</i>	<i>15</i>
Uppföljning av 2023 års granskningar	18
Kvalitetsgranskningen av tillämpningen av LVM.....	18
Kvalitetsgranskningen av handläggningen av ärenden som rör våld i nära relationer	19
Slutord	21
Planering 2025	21

Inledning

Stockholms stads socialtjänstinspektörer har till uppgift att granska stadens verksamheter inom individ- och familjeomsorgen, med avseende på kvalitet och rättssäkerhet för den enskilde. Arbetet utgår från lagstiftning, förordningar och föreskrifter liksom stadens riktlinjer inom området. Granskningar genomförs utifrån en framtagen granskningsmodell som bygger på de kvalitetskriterier Socialstyrelsen och Sveriges kommuner och regioner (SKR) tagit fram 2010. Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv. En årsrapport avges till socialnämnden och kommunstyrelsen.

Att bevaka likställigheten över staden samt sprida goda exempel är en viktig del av granskningarna, i syfte att stödja verksamheternas utvecklings- och kvalitetsarbete. Jämställdhet mellan könen och barnrättsperspektiv ska i möjligaste mån belysas och lyftas fram.

I Socialtjänstlagen (SoL) finns kvalitetsparagrafer. Av 3 kap. 3 § SoL framgår:

”Insatser inom socialtjänsten skall vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten skall det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet. Kvaliteten i verksamheten skall systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras”.

Socialtjänsten styrs av lagstiftning och nationella styrdokument. Socialstyrelsens och SKR:s definition av god kvalitet knyter an till dessa. Enligt definitionen är god kvalitet när tjänsterna svarar mot de mål som beslutats, samt när tjänsterna

- bygger på respekt för människors självbestämmande och integritet
- utgår från en helhetssyn, är samordnade och präglas av kontinuitet
- är kunskapsbaserade och effektivt utförda
- är tillgängliga
- är trygga och säkra, och präglas av rättssäkerhet i myndighetsutövningen

Granskningar under 2024

Kvalitetsgranskning av förhandsbedömningar gällande barn 0-12 år

Det aktuella granskningstemat valdes för att komplettera tidigare genomförda kvalitetsgranskningar av barnavårdsutredningar¹ samt ge fördjupad insyn i vilka anmälningar som inte leder till att utredning inleds, då information om detta saknas på gruppnivå. Granskningens syfte var att se hur stadsdelsförvaltningarnas handläggning överensstämmer med lagstiftningens intentioner samt om lagstiftningen tillämpas på ett likställt sätt i stadens socialtjänst.

Granskningen genomfördes i samtliga elva stadsdelsförvaltningar. Totalt fyra återkopplingsmöten med dialog kring resultatet hölls och låg, liksom resultatet av dokumentationsgranskningen, till grund för analysen av kvalitetsgranskningen.

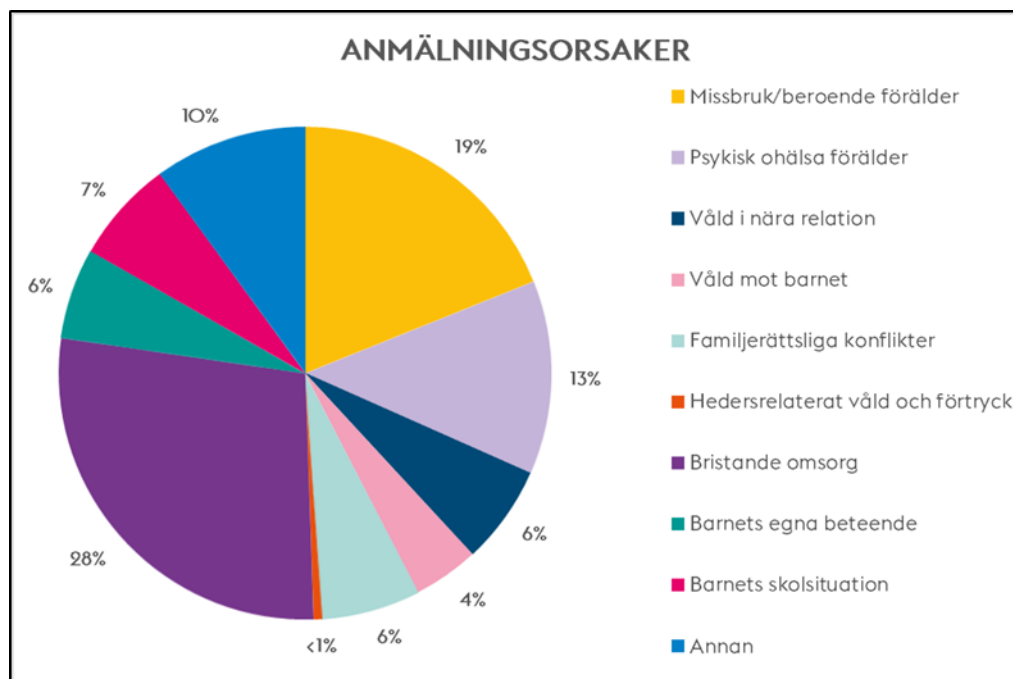
Granskningsresultat

Totalt granskades 286 förhandsbedömningar som inte lett till utredning, från tidsperioden 2023 och till viss del 2024. De förhandsbedömningar som granskades ska inte ses som representativa för innehållet i de kronologiska pärmarna i sin helhet vid respektive stadsdelsförvaltning. Sett till det sammanlagda urvalet om 286 slumpvisa ärenden ger materialet dock en någorlunda stabil skattning av populationen av ärenden över staden totalt sett med en felmarginal om cirka 5,8 procent.

Den vanligaste anmälaren i de 286 granskade ärendena var polisen följt av psykiatrin samt beroendevård för vuxna. Skolan var den tredje mest frekventa anmälaren. Den vanligaste anmälningsorsaken i urvalet var oro för bristande omsorg vilket förekom i 103 anmälningar och handlade om oro för en förälders omsorgsförmåga. Näst vanligast var oro för en förälders missbruk/beroende eller psykiska ohälsa.

---

¹ Socialförvaltningen (2022) Handläggning av barnärenden 0-12 år - Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

I 16 anmälningar fanns uppgifter om våld mot barnet, av vilka elva rörde uppgifter av diffus karaktär. I fem fall fanns anmälningar med konkreta uppgifter om våld. Ett ställningstagande kring eventuell polisanmälan av våldet gjordes i ett ärende. I övriga ärenden rörande våld mot barnet återfanns inga resonemang om att eventuellt polisanmäla. I 24 anmälningar fanns uppgifter om våld i nära relation. Av dessa 24 framkom i sex fall att uppgifterna var mycket diffusa men i 18 fall, spritt över de tio stadsdelsförvaltningarna, framkom det mer konkreta uppgifter om våld i nära relation i barnets uppväxtmiljö.

En korrekt omedelbar skyddsbedömning i samband med att anmälan inkom upprättades så gott som alltid i ärendena. Anmälningsmöte hölls i elva av 87 ärenden där anmälan kom från skolan, förskolan eller en kontinuerlig vårdkontakt.

Tidigare kännedom om barnet, genom att det antingen fanns tidigare anmälningar som inte lett till utredning eller att det fanns tidigare utredningar gällande barnet, fanns i cirka 37 procent. I dessa fall framkom sällan av dokumentationen att den tidigare kännedomen vägts in i den aktuella bedömningen.

I 45 procent av ärendena träffade socialtjänsten barnets vårdnadshavare på stadsdelsförvaltningen för att prata om den inkomna orosanmälan. Det vanligaste arbetssättet i staden var dock att genomföra förhandsbedömningen genom endast telefonkontakt med barnets vårdnadshavare.

Kontaktvägar med vårdnadshavare	Bromma	Enskede-Årsta-Vantör	Farsta	Hägersten-Älvsjö	Hässelby-Vällingby	Järva	Kungsholmen	Norra innerstaden	Skarpnäck	Skärholmen	Södermalm	Total
Fysiskt möte	7	10	11	6	10	15	6	9	12	24	20	130
Endast telefon	16	15	7	16	15	9	19	17	13	2	6	135
Endast brev	3	1	4	4	1	2	1	0	1	0	0	17
Ingen kontakt	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	4
Total	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	286

I det granskade materialet återfanns inga hembesök. Helt i enlighet med de bestämmelser som finns kring förhandsbedömningar togs inte heller externa kontakter vid någon av de elva stadsdelsförvaltningarna. Det förekom inte heller kontakter av utredande karaktär med familjerna. Oftast hölls den lagstadgade handläggningstiden om 14 dagar.

I de flesta av de 286 förhandsbedömningarna återfanns dokumentation som tydligt motiverade varför utredning inte inleddes. I cirka 20 procent, spritt över samtliga stadsdelsförvaltningar, fanns kvarstående frågor som förhandsbedömningen inte svarade på eller så pass allvarliga uppgifter i anmälningarna att de borde ha föranlett utredning omedelbart.

Barnen i förhandsbedömningarna kom till tals kring anmälan i cirka 25 procent av de ärenden där inga hinder för delaktighet fanns. Till kategorin hinder för barns delaktighet räknas barn under fyra år, barn som till följd av olika typer av funktionsnedsättning saknar förmåga samt barn som avböjt samtalet.

Har barnet kommit till tals om anmälan?	Bromma	Enskede-Årsta-Vantör	Farsta	Hägersten-Älvsjö	Hässelby-Vällingby	Järva	Kungsholmen	Norra innerstaden	Skarpnäck	Skärholmen	Södermalm	Total
Ja	4	3	4	5	5	8	2	4	2	10	5	52
Nej	15	16	19	17	15	12	15	17	15	9	6	156
Barnet vill inte	0	0	0	0	0	0	4	0	0	1	2	7
Barnet kan inte	3	5	2	4	5	5	3	4	6	6	6	49
VH* samtycker inte	4	2	1	0	1	1	2	1	3	0	7	22
Total	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	26	286

*VH = vårdnadshavare

I de flesta fall fanns en dokumenterad motivering till att samtal med barnet inte hade genomförts. Vanligt förekommande motiveringar

var att barnets berättelse inte behövdes för att kunna fatta beslut, att föräldrarnas berättelse gav tillräckligt underlag eller att barnet inte kände till den händelse som var anledningen till den inkomna anmälan. I de 52 samtal med barn som genomfördes användes ofta samtalsstödjande verktyg.

Samverkan med andra enheter inom socialtjänsten, såsom missbrukshandläggare eller relationsvårdshandläggare, återfanns sällan i materialet. Då det inom ramen för förhandsbedömningen framkom ett stödbehov gjordes i de flesta fall en hänvisning till stöd hos andra verksamheter som erbjuder insatser utan biståndsbeslut. Detta riktades oftast till föräldrarna, hänvisning till stöd direkt riktat till barn återfanns i låg omfattning.

Vid dialogmötena framkom hos de flesta enheterna en önskan att låta barn vara delaktiga i högre utsträckning. Den vanligaste förklaringen till varför detta i det granskade materialet skett i en låg omfattning var att förutsättningarna ofta inte finns där, med en hög arbetsbelastning som det tydligaste hindret. Enheterna resonerade också kring varför allvarliga anmälningar inte alltid lett till utredning och en förklaring som lyftes var att mottagningen undviker att inleda utredning med hänsyn till att utredningsgrupperna är tungt belastade. Det kan också handla om bristande likställighet, att till exempel våld inte bedöms på samma sätt över staden. Några framförde att det också kan handla om dokumentationsbrister, att det inte gjorts tydligt i skrift varför oron minskat och utredning inte behöver inledas. Flera enheter beskrev att förutsättningarna skiljer sig mellan de olika mottagningsgrupperna och att detta kan påverka kvaliteten i arbetet. Detta rörde bland annat skillnader mellan stadsdelsförvaltningarna sett till antalet anställda i relation till antalet inkomna anmälningar per år men också skillnader mellan stadsdelsförvaltningarna kring hur omfattade mottagningarnas uppdrag är.

Socialtjänstinspektörernas analys

Nedan följer en analys utifrån de kvalitetsområden som ingår i Socialstyrelsens och SKR:s definition av god kvalitet inom socialtjänsten samt en jämställdhetsanalys av resultatet.

Trygghet och säkerhet

I det granskade materialet var de formella handläggningskraven i stort uppfyllda, generellt fanns till exempel korrekta skyddsbedömningar och relevant underlag i dokumentationen. Detta visar på rättssäkerhet i handläggningen och är särskilt positivt mot bakgrund av att IVO i sin nationella tillsyn tidigare kritiserat just dessa områden avseende förhandsbedömningar. Merparten av de granskade förhandsbedömningarna redogjorde på ett rimligt sätt varför den inkomna oron inte ledde till att utredning skulle inledas. I cirka 20 procent av det granskade underlaget fanns kvarstående oro

som borde ha föranlett en utredning. Sådana ärenden fanns vid samtliga stadsdelsförvaltningar. I några av dessa ärenden fanns kvarstående oro som förhandsbedömningen inte fullt svarade mot. Det fanns också, bland de 20 procenten, anmälningar med så allvarliga uppgifter att de omfattas av utredningsskyldigheten och därmed borde ha lett till beslut om utredning utan dröjsmål.

Självbestämmande och integritet

Barns delaktighet var utifrån ett barnrättsperspektiv ett tydligt utvecklingsområde i granskningen. Barn har enligt barnkonventionen rätt att uttrycka sin mening och höras i frågor som rör dem. Barn gjordes delaktiga genom samtal med socialtjänsten i 25 procent av det granskade materialet. Utifrån granskningsresultaten är ett viktigt medskick i arbetet med omställningen till den kommande nya Socialtjänstlagen att barnets rätt till delaktighet måste säkerställas. En viktig iakttagelse var att de möten med barn som hölls vid samtliga stadsdelsförvaltningar generellt var av god kvalitet, bland annat för att samtalsstödjande verktyg ofta användes.

Helhetssyn och samordning

Samverkan med andra funktioner som exempelvis missbrukshandläggare förekom i mycket låg grad i det granskade materialet. I många fall hade till exempel en socialsekreterare inom beroende- eller relationsvåldsområdet kunnat bidra vid mötet med familjen, med relevanta frågor och motivationsarbete, utifrån den specialistkompetens som barnhandläggare generellt saknar. Av förhandsbedömningarna rörde 37 procent barn som var kända sedan tidigare hos socialtjänsten. I merparten av dessa framkom inte i dokumentationen hur den tidigare kännedomen vägts in i beslutet att inte inleda utredning. Utifrån ett barnskyddsperspektiv och för att bedömningen ska utgå från helhetssyn är det viktigt att tidigare kännedom tydligt vägs in i bedömningen då en ny anmälan inkommer.

Tillgänglig och kunskapsbaserad verksamhet

En generell iakttagelse var att barnets behov av skydd ofta fanns belyst men att behovet av stöd genomgående inte var lika tydligt berört i dokumentationen. Av de hänvisningar till stöd i öppna verksamheter som gjordes rörde majoriteten stöd riktat till föräldrar. Hänvisningar till stödinsatser direkt till barnet såsom gruppverksamhet eller liknande gjordes mer sällan. Här skulle mottagningsgrupperna kunna ha en mer aktiv roll i det förebyggande arbetet.

Effektivitet

Den ökande inströmningen av anmälningar², ett begränsat antal socialsekreterare per mottagningsgrupp och tidsgränsen för förhandsbedömningar innebär att socialtjänsten behöver arbeta effektivt och göra prioriteringar. Att en stor del av ärendena hanteras via telefon sker dock på bekostnad av barnens delaktighet. Att inkludera barnet i större utsträckning skulle ta mer tid i anspråk och utifrån vad som framkommit i kontakten med flera enheter finns inte den tiden tillgänglig i dagsläget. Granskningen visar att samtliga mottagningsgrupper lägger resurser på att förhandsbedöma anmälningar som borde ha lett till utredning istället för att direkt inleda utredning och lämna över ärendet till utredningsgrupperna. Ett sätt att frigöra tid för de som arbetar inom mottagningarna, som dessutom ökar rättssäkerheten, är att i högre grad inleda utredning när ett tydligt underlag för beslut finns redan i anmälan. Detta ska enligt lagstiftningen ske vid de anmälningar som faller inom utredningsskyldigheten.

Jämställdhetsanalys

De äldre barnen kom till tals i högre grad än de yngre totalt sett i granskningen. Trots att pojkarna generellt sett var äldre än flickorna kom flickorna dock till tals i högre grad än pojkarna. Denna skillnad visade sig i samtliga ålderskategorier där barnen var över 4 år och inte hade andra hinder för delaktighet. Skillnaden mellan könen var som störst bland de äldre barnen. Totalt sett var 18 procent av pojkarna och 25 procent av flickorna delaktiga i samtal kring den inkomna oron. Då både skillnaden och urvalen är relativt små går det inte att med säkerhet säga att skillnaderna mellan könen återfinns i hela populationen.

---

² Socialförvaltningen (2024) Socialtjänstrapport 2023

Kvalitetsgranskning gällande öppenvård för barn 0-12 år

Det aktuella granskningstemat valdes för att komplettera tidigare genomförda kvalitetsgranskningar av förhandsbedömningar och barnavårdsutredningar i syfte att följa barnets resa i socialtjänsten, inte minst eftersom tidigare granskning visat att familjebehandling är den insats som oftast erbjuds.^{3,4}

Sammanlagt granskades 36 ärenden vid stadsdelsförvaltningarna Hässelby-Vällingby, Kungsholmen och Skarpnäck. Ett dialogmöte hölls med respektive arbetsgrupp och låg, tillsammans med resultatet av dokumentationsgranskningen, till grund för analysen av kvalitetsgranskningen.

Granskningsresultat

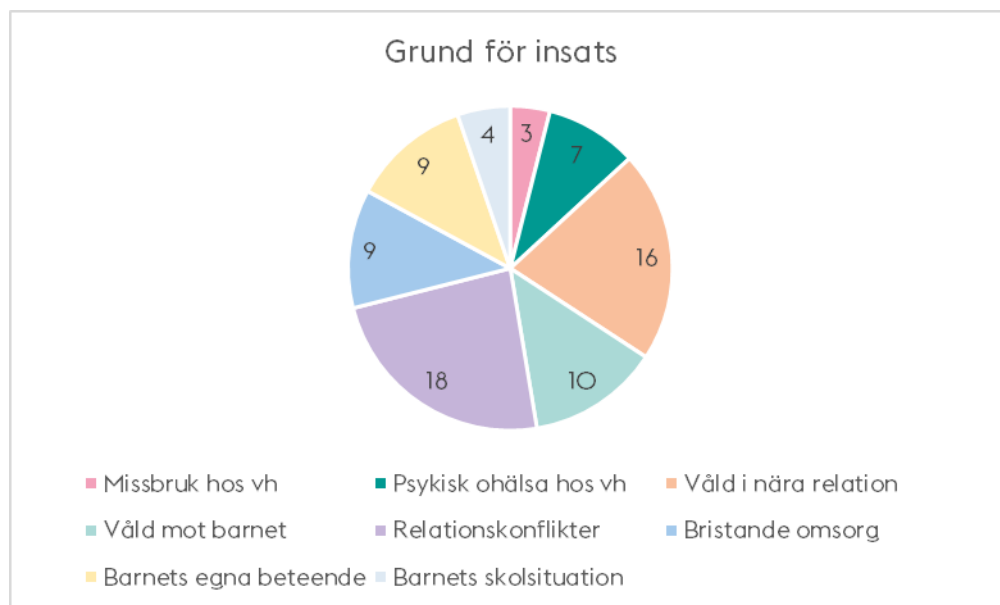
I ärendegranskningen lästes tolv insatsärenden vid varje stadsdelsförvaltning, både i journalsystemet för utredare och journalsystemet för behandlare. Ärendena i urvalet var aktuella under 2023-2024. Totalt granskades 36 ärenden varav hälften var flickor och hälften pojkar, i syfte att hitta eventuella omotiverade skillnader i handläggningen utifrån kön. Hälften av barnen var i skolåldern. Granskningen av de 36 ärendena bygger på ett urval som inte med nödvändighet representerar samtliga ärenden och därmed inte gör anspråk på att vara en skattning av hela populationen.

I ärendena kom insatsen hos öppenvården till stånd efter att socialtjänstens utredning identifierat olika problem eller svårigheter. Av dessa var våld, antingen i barnets uppväxtmiljö eller våld direkt riktat mot barnet, vanligast förekommande med totalt 26 sådana ärenden. Näst vanligast var relationskonflikter inom familjen. I de flesta ärenden fanns flera anledningar till behov av insatsen varför totalen i tabellen nedan blir högre än 36.

---

³ Socialförvaltningen (2024) Förhandsbedömningar Barn 0-12 år - Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

⁴ Socialförvaltningen (2022) Handläggning av barnärenden 0-12 år - Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Oftast gick två till fyra veckor från att ett uppdrag skickades till dess att ett planeringsmöte, även kallat uppstartsmöte, hölls med familjen. Samtliga uppstartsmöten hölls inom tre månader från det att uppdraget skickades. Vid Kungsholmen och Hässelby-Vällingby fanns en rutin att genomföra ett möte mellan socialsekreterare och behandlare innan uppstartsmötet för att diskutera uppdraget samt eventuell oro för barnet. I Skarpnäck hölls inte dessa möten rutinmässigt men det var vanligt förekommande med någon sorts kontakt inför uppstartsmötet. I Skarpnäck återfanns i flera ärenden arbetsmodellen Stafettpinnen⁵ och enheten har också en rutin med schemalagda konsultationstider.

I merparten av de 36 ärenden som granskats återfanns färdigställda genomförandeplaner, som hade upprättats gemensamt av behandlare och vårdnadshavare. De flesta genomförandeplaner återspeglade uppdraget genom konkreta mål och nedbrutna delmål.

Finns en färdigställd genomförandeplan?	Hässelby - Vällingby	Kungsholmen	Skarpnäck	Totalt
Ja	11	7	10	28
Nej	1	5	2	8
Totalt	12	12	12	36

Den vanligaste insatsen som erbjöds i det granskade materialet var traditionell, icke-manualbaserad familjebehandling som riktades till föräldrarna, var för sig eller gemensamt. I åtta fall fick familjen ta

⁵ Stafettpinnen är en gemensam handläggningsrutin som syftar till att barnets röst och den ursprungliga oron i ärendet ska följa med vid överlämning av ärendet från att anmälan inkommer, genom utredning och till att familjen får en insats.

del av strukturerade program varav tre avsåg Tryggare barn⁶. Trappan⁷ användes i två ärenden. Hela barn⁸, Individuell Komet⁹ och Project Support¹⁰ återfanns i ett ärende vardera. Två ärenden rörde insatser som innefattade praktiskt stöd. I tre ärenden fick barnet en insats för egen del, i ett fall parallellt med att föräldrar tog emot familjebehandling.

I de ärenden där vårdnadshavare hade egna svårigheter som till exempel beroendeproblematik, våldsutsatthet eller psykisk ohälsa framgick det som regel inte om behandlare samarbetade med andra kompetenser inom förvaltningen eller exempelvis hjälpte föräldern att etablera kontakt med psykiatrin. I några fall jämnt spritt över stadsdelsförvaltningarna deltog behandlaren dock på SIP-möten¹¹.

De flesta uppdragen angav att insatsen skulle genomföras en gång i veckan. Gemensamt för de flesta ärenden, oavsett angiven omfattning, var att insatsen i praktiken blev mindre tät än vad som beställts/bestämts. Istället för en gång i veckan blev de flesta insatser snarare ett par gånger i månaden. Detta berodde enligt dokumentationen oftast på familjens avbokningar på grund av sjukdom eller förhinder.

I en tredjedel av ärendena avbröts insatsen i förtid, innan målen var uppnådda. I en del ärenden berodde detta på att behandlaren och föräldrarna var ense om att avsluta insatsen, till exempel med anledning av familjens flytt till annan kommun, men i merparten av ärendena berodde avslutet på att föräldrarna slutade komma på bokade tider. När insatsen stannade av utifrån att vårdnadshavarna inte kom på bokade träffar var det sällan tydligt i dokumentationen att behandlaren bedrev aktivt motivationsarbete, oftast erbjöds en ny tid som i sin tur avbokades av vårdnadshavarna.

Uppföljning genomfördes i 80 procent av ärendena, jämnt fördelat vid enheterna. Uppföljningarna genomfördes på ett strukturerat sätt utifrån uppdrag och måluppfyllelse med socialsekreterare, vårdnadshavare och behandlare. En skriftlig sammanfattande utvärdering av insatsen fanns i elva ärenden av de 27 som hade avslutats, jämnt fördelat mellan enheterna.

---

⁶ Manualbaserad insats för föräldrar till barn 3-12 år där det inkommit en anmälan om oro till socialtjänsten om kränkning eller våld mot barn

⁷ Samtalsmodell för barn från 4 år som upplevt våld i familjen

⁸ Samtalsserie för föräldrar i konflikt som har svårt att samtala om frågor som rör det gemensamma barnet

⁹ Manualbaserat program till föräldrar med barn 3-11 år, som upplever att de ofta hamnar i konflikt med sitt barn

¹⁰ Föräldrastödsprogram för våldsutsatta föräldrar med barn 3-9 år som har upplevt våld i familjen och har beteendeproblem

¹¹ Samordnad Individuell Plan, samverkansmodell mellan kommun och region när parallella insatser behöver samordnas

I granskningen undersöktes barns delaktighet med utgångspunkten att barn som fyllt fyra år generellt sett kan delta i samtal. Det finns fall där även barn yngre än fyraåringar kan delta i samtal men av granskningstekniska skäl gjordes gränsdragningen vid fyra år. Barnet var, enligt dokumentationen, sällan med i att formulera uppdrag eller genomförandeplan. Oftast framkom inte i dokumentationen hos utredare eller behandlare om barnet hade tillfrågats att vara med.

Deltar barnet när genomförandeplanen formuleras?	Hässelby - Vällingby	Kungsholmen	Skarpnäck	Totalt
Ja	2	0	3	5
Nej	6	5	6	17
Barnet under fyra år	3	2	1	6
Barnet vill inte	0	0	0	0
Genomförandeplan saknas	1	5	2	8
Totalt	12	12	12	36

Barn var vidare sällan tillfrågade om sin inställning till insatsens resultat i samband med uppföljnings- eller avslutsmöte. Ifall barnets uppfattning fångades upp på annat sätt framkom detta inte i dokumentationen, varken hos utredare eller behandlare.

Är barnet delaktig i avslutsmötet?	Hässelby - Vällingby	Kungsholmen	Skarpnäck	Totalt
Ja	0	1	1	2
Nej	4	6	5	15
Inget avslutsmöte hålls	1	0	2	3
Insatsen pågår fortfarande	4	3	2	9
Barnet under fyra år	3	2	1	6
Barnet vill inte	0	0	1	1
Totalt	12	12	12	36

I de ärenden där barnet inte gjorts delaktig framkom det inte i dokumentationen hur detta kom sig.

Vid dialogmötena med respektive arbetsgrupp framkom att styrkor som enheterna själva identifierade i sina verksamheter rörde enheternas starka barn- och brukarfokus, samt förmågan att erbjuda flexibilitet, bland annat i att matcha insatsen utifrån familjens behov. Andra styrkor som lyftes var bland annat Hässelby-Vällingbys kultur- och språkkompetens där de kan erbjuda familjebehandling på exempelvis spanska, kurdiska och persiska. I Kungsholmen, som har många föräldrar i familjerättsprocesser, är de särskilt bra på att skapa allians vilket är viktigt för att komma vidare i arbetet med föräldrarna. Skarpnäck lyfte fram det familjeorienterade arbetssättet där kompetens inom barn- respektive vuxenområdet är samordnade, samt även att familjebehandlarna tillhör samma enhet som utredarna.

Alla tre enheter lyfte att arbetet alltid utgår från barnets perspektiv och behov. Det uppgavs flera olika anledningar till att barn inte alltid görs delaktiga, till exempel att insatsen riktas till föräldrarna, att barnet redan har andra kontakter, att barnet inte är tillräckligt moget eller att det bedöms vara olämpligt av andra anledningar. Samtidigt lyfte alla tre enheter att barns delaktighet är ett utvecklingsområde, då specifikt att barnet ska få möjlighet till inflytande över insatsen och inte bara vara närvarande i rummet. Vid dialogmötena lyftes olika arbetssätt för att bevaka barns rättigheter. Kungsholmen har bland annat gjort en broschyr med information om familjebehandling som riktar sig till barn.

En återkommande förklaring till att insatserna nästan alltid blir mindre intensiva än vad utredaren bestämt var att familjebehandlarna gör en bedömning av vad familjen i ärendet behöver och att föräldrarna sällan mår med en insats om en gång per vecka. Flera enheter lyfte även att de tidiga och sena tider som erbjuds är högt eftertraktade bland föräldrarna de möter.

I dialogmötena uppgavs återkommande att föräldrarnas mottaglighet är en förutsättning för att arbeta med familjebehandling. Två av enheterna lyfte att verksamheternas öppettider innebär en begränsning vilket innebär att familjebehandling inte räcker till i högriskärenden där barnet har behov av mer intensiva insatser. Samtliga enheter uppgav att det generellt finns bra samsyn mellan behandlarna och utredarna men att det också finns behov av att arbeta med den gemensamma uppfattningen mellan utredare och behandlare kring vad öppenvårdens uppdrag är.

Vid samtliga enheter framkom att det finns rutiner för dokumentation, dock uttryckte flera att det inte är tydligt vad behandlaren bör dokumentera i ärendets journal. Exempelvis gällande frågan om en familjebehandlare ska skriva bedömningar i ärendet eller inte.

Gällande frågan om praktiskt stöd till målgruppen framträdde i samtliga dialogmöten att stadsdelsförvaltningarna ser ett behov av sådana insatser, inte minst utredarsidan. Tillgången till praktiskt stöd skiljer sig åt mellan enheterna, där Skarpnäck är den enda stadsdelsförvaltningen som har en specifik insats riktad till målgruppen i form av familjeorienterat boendestöd. Alla tre enheter lyfte vidare barns delaktighet som en prioriterad utvecklingsfråga.

Socialtjänstinspektörernas analys

Nedan följer en analys av granskningsresultatet utifrån de kvalitetsområden SKR och Socialstyrelsen tagit fram samt en jämföringsanalys.

Trygghet och säkerhet

Utifrån ett likställighetsperspektiv skilde det sig inte nämnvärt vad brukarna kan få för slags stöd vid de granskade stadsdelsförvaltningarna, insatserna var i stort likvärdiga med undantag för tillgången till praktiskt stöd. Vidare behövde en majoritet av familjerna i de granskade ärendena inte vänta längre än några veckor innan insatsen sattes igång.

Journalerna var vid alla stadsdelsförvaltningar generellt sett utformade med respekt för den enskildes situation och integritet. Journalföringens omfattning och tydlighet varierade dock i det granskade materialet, ibland var journalerna så summariska att det blev svårt att följa ärendets utveckling. Framför allt vad gäller de tillfällen då barn medverkade var det som regel svårt att utläsa vad barnet tillfrågats om, barnets inställning eller hur barnets uppgifter getts inflytande i ärendet framåt. Vid flera dialogmöten lyfte medarbetare att det finns en osäkerhet kring vad en behandlare ska och får dokumentera samt om behandlaren ska formulera en bedömning i ärendet eller inte. Utifrån ovanstående tyder granskningen på ett behov av att förankra rutiner och, inför eventuella förändringar med anledning av en ny Socialtjänstlag, att klargöra vad som gäller framåt avseende dokumentation.

Självbestämmande och integritet

Samtliga enheter beskrev i dialogmötena att insatser alltid utgår från barnets behov och ett barnperspektiv. För att utveckla detta till ett tydligare barnrättsperspektiv är det viktigt att fortsätta arbeta med barns delaktighet. Barnets röst behöver i högre utsträckning framträda i genomförandeplan, uppföljning och utvärdering av insatsens utfall.

Helhetssyn och samordning

Vid samtliga enheter fanns arbetssätt som stärker helhetssyn och samordning i insatserna. Hässelby-Vällingbys och Kungsholmens rutin för tjänstemannamöte/dragningsmöte möjliggjorde gemensam planering och prioritering för att kunna ge ett gemensamt budskap till familjen vid uppstartsmötet, vilket i sin tur bidrog till tydligare förutsättningar för behandlaren att under insatsen gång arbeta vidare utifrån oron för barnet. Skarpnäcks rutin för konsultationstid tycks ha samma verkan. Dessa arbetssätt kan kompensera för de tendenser som framkom i granskningen att uppgifter om våld tonades ned under processens gång, vilket sannolikt syftade till att stärka föräldrarnas mottaglighet. Skarpnäcks verktyg Stafettpinnen syntes också vara ett arbetssätt som stärkte den röda tråden i ärendet på så sätt att oron för barnet följer med från utredarsidan till behandlarsidan.

Kunskapsbaserad verksamhet

På samtliga enheter i granskningen om öppenvård fanns löpande systematiskt kvalitetsarbete på olika nivåer i verksamheten, genom strukturerad uppföljning och verksamhetsutveckling. Ett potentiellt utvecklingsområde skulle kunna vara ett särskilt fokus på att följa upp barns synpunkter gällande såväl arbetssätt som insatsens utfall, både i individärenden och på aggregerad nivå. Gemensamt för samtliga enheter var vidare en generellt hög utbildningsnivå hos medarbetarna med kompetens att erbjuda insatser till barn utifrån olika åldrar och behov.

Tillgänglighet

Vid de granskade enheterna framkom flera bra arbetssätt för att öka tillgängligheten för brukarna. Kungsholmens broschyrer riktade till föräldrar respektive barn, med information om familjebehandling, är ett tydligt och lättbegripligt sätt att tillgängliggöra verksamheten. Ett annat exempel, från Skarpnäck, är det familjeorienterade boendestödet som säkerställer att den enskilde får hjälp utifrån sina förutsättningar. Avslutningsvis är Hässelby-Vällingbys språk- och kulturkompetens en viktig pusselbit i att tillgängliggöra socialtjänsten för hela målgruppen.

I förslaget till ny Socialtjänstlag betonas behovet av flexibla arbetssätt och sänkta trösklar för att socialtjänsten ska bli mer tillgänglig. Ett utvecklingsområde utifrån detta skulle kunna vara utökade mottagningstider då de mötestider utanför kontorstid som idag kan erbjudas familjerna är begränsade. Även vad gäller praktiskt stöd, såsom Skarpnäcks familjeorienterade boendestöd, är tillgången inte likställd mellan olika stadsdelsförvaltningar. Tillgången till stöd utifrån brukarnas egna förutsättningar är en viktig tillgänglighetsfråga eftersom det rimligtvis är svårt att tillgodogöra sig behandlingsinriktade insatser innan de mest basala behoven är tillgodosedda.

Effektivitet

Insatsen blev i det granskade materialet som regel mindre intensiv än vad som bestämts, vilket även skedde i ärenden med högre oro till exempel rörande våld mot barnet. I samtal med enheterna framkom även att behandlaren sällan tar del av barnets utredning och att det kan finnas en skillnad mellan utredarens och behandlarens bedömning kring hur allvarlig situationen är. Det är därför viktigt med lokala rutiner hos stadsdelsförvaltningarna kring mandat kopplat till intensitet i insatser till familjer där det finns hög oro.

I det granskade materialet förekom det att insatsen avbröts i förtid och det var ofta svårt att utläsa behandlarens bedömning kring detta. Mot bakgrund av att många barns ärenden återaktualiseras finns ett

tydligt behov av att nästkommande utredare och behandlare lätt kan sätta sig in i var och hur det förra ärendet avslutades och att denna kunskap finns med som grund i det nya ärendets bedömningar. Granskningen visar att det finns behov av en stadsövergripande rutin för en typ av avslutsrapport/slutanteckning, där behandlaren kortfattat sammanfattar hur långt insatsen nådde och framförallt gör en bedömning av ärendet i samband med avslut. En sådan avslutande anteckning rekommenderas i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd.¹²

Jämställdhetsanalys

Med utgångspunkt i att urvalet är begränsat går det inte att dra några egentliga slutsatser kring eventuella skillnader mellan könen, inga sådana skillnader framkom heller i materialet.

Uppföljning av 2023 års granskningar

Under 2024 har uppföljning av föregående års granskningar genomförts genom skriftliga uppföljningsintervjuer. Nedan följer sammanfattningar av hur stadsdelsförvaltningarna själva formulerat utvecklingsarbetet vid de granskade enheterna.

Kvalitetsgranskningen av tillämpningen av LVM¹³

Bromma har bland annat arbetat med handläggningsmallar och rutiner för LVM-förfarandet samt för att säkerställa att barn uppmärksammas. Medarbetare i beroendegruppen har under året genomgått utbildning gällande LVM och även gällande våld i nära relationer. Vid enhetens metoddagar har rutiner avseende LVM gått igenom och introduktionen av nyanställda har reviderats och inkluderar LVM-handläggning. Enheten har under året anställt en case manager som kan stötta brukaren i att genomföra sin planering och att etablera kontakt med olika vårdgivare. Några resultat av utvecklingsarbetet som enheten identifierat är att beslutsmotiveringarna nu är tydligare samt att enheten inleder LVM-utredning utifrån anmälningarna i högre grad än tidigare.

Enskede-Årsta-Vantör har tagit fram en rutin för att säkerställa att barn uppmärksammas i LVM-handläggningen. Enheten har också genomfört en internkontroll av samtliga LVM-utredningar under året efter granskningen, vilken utgick ifrån granskningens slutsatser och syftade till att följa utvecklingsarbetets resultat. Enheten lyfter att ökat samarbete med vårdgivare behövs för att kunna arbeta med

---

¹² SOSFS 2014:5 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS

¹³ Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall

målgruppen på ett långsiktigt motiverande, skadereducerande och förebyggande sätt, till exempel via samordnad individuell plan (SIP). Enheten uppger också att de hoppas att de föreslagna förändringar i tvångslagstiftningen ska bli verklighet, bland annat utifrån att LVM-vård enligt enheten inte är verksam eftersom vården är dyr, inte tycks ge ett varaktigt resultat och försvårar samverkan med regionen då vården genomförs på annan ort.

Hägersten-Älvsjö har arbetat med revidering av enhetens rutiner för LVM-handläggning. Ett särskilt fokus har lagts på utvecklandet av förhandsbedömningarna, dels för att säkerställa att anmälningarna registreras och hanteras korrekt, men också för att socialsekreterare med stöd av gruppledare och biträdande enhetschef ska ges förutsättning att utveckla sin kunskap om bedömningarna. Enheten har haft regelbundna metodträffar med fokus på LVM och lägger särskilt fokus på LVM vid de löpande ärendedragningsmötena. Resultatet av detta har enligt enheten blivit en mer korrekt handläggning av anmälningar och utredningar samt en upplevelse av ökad trygghet och stöd i ärendearbetet. Arbeta pågår också med processkartor kopplat till bland annat LVM-processen och under våren planeras en workshop med tema LVM.

Kvalitetsgranskningen av handläggningen av ärenden som rör våld i nära relationer

Samtliga tre stadsdelsförvaltningar lyfte att utvecklingsarbete pågår, både utifrån granskningen och den nya Socialtjänstlagen men också utifrån stadens satsning på Bryt upp-programmet¹⁴. Enheterna lyfte särskilt hur Bryt upp-programmet möjliggör arbete med fokus på intern samverkan, bland annat utifrån en brukares eventuella särskilda utsattheter.

Farsta har dessutom fokuserat på att minska kötiden till Relationsvårdscenter (RVC) Sydost, genom en handlingsplan för åtgärder på kort och lång sikt både hos öppenvården och beställarsidan vilket har börjat ge resultat. Enheten har vidare arbetat för att minska relationsvårdsteamets (RVT) arbetsbelastning, bland annat genom att fler medarbetare på enheten har lärt sig grunderna i RVT:s jourberedskap för att kunna hjälpa till vid behov. Under året har enheten gjort mätningar av arbetstyngd i syfte att hjälpa socialsekreterare och chef att få en bra överblick över arbetsbelastningen, något som följs upp kontinuerligt. Enheten har vidare uppdaterat interna rutiner kring skyddat boende till att omfatta behov av både skalskydd och av psykosocialt stöd vilket nu även framgår i beslutsunderlaget. RVT har under året utvecklat

---

¹⁴ Bryt upp-programmet omfattar alla elva stadsdelar och syftar till att säkerställa ett sammanhållet och brett stöd för våldsutsatta som avser lämna en destruktiv relation

arbetet med barnkonsekvensanalyser vilket följs upp i internkontroller. Övergripande samverkansarbete med barn- och ungdomsenheten sker kontinuerligt genom gemensamma gruppmöten och med stöd av forskare vid Marie Cederskölds högskola har två gemensamma workshops genomförts om samverkan och om den nya lagstiftningen kring barn i skyddat boende. RVT har också bland annat sett över analysarbetet för att få med sårbarhetsfaktorer och särskild utsatthet samt sett över rutiner kring att placeringsbesluten ska utgå från brukarens behov.

Järva har bland annat stärkt den interna samverkan med avdelningen för äldre, funktionsnedsättning och socialpsykiatri i syfte att förbättra arbetet med målgruppen våldsutsatta med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Vidare planerar RVT fortbildning tillsammans med habiliteringen för att öka kunskapen om NPF-diagnoser och personer med intellektuell funktionsnedsättning. Samarbete med polisen finns, både genom en lokal samverkansöverenskommelse som syftar till att utveckla nya gemensamma arbetssätt och genom Islandsprojektet¹⁵. Under hösten har en arbetsgrupp arbetat fram en lokal processkarta för samverkan gällande brukare som har behov av samordnat stöd från olika aktörer. RVT har vidare reviderat samverkansrutinen med missbruksenheten, i syfte att öka kommunikation och samhandläggning. Enheten har också sett att den nya lagstiftningen om barn i skyddat boende inneburit att barnenheten fattar längre placeringsbeslut än vad RVT tidigare gjort. Dessa längre placeringsbeslut har blivit lokal praxis även i den vuxnes placeringsärenden vid RVT, även i de ärenden där den våldsutsatta saknar medföljande barn. Enheten har vidare arbetat med att systematiskt upptäcka hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) i utredningsfasen av ärendena, bland annat genom att delta i en utbildning om ämnet. Dessutom planerar stadsdelsförvaltningen att inkorporera kunskap om VINR och HRV i introduktionen för nyanställda. Järva ser över om kortutredningar skulle kunna vara aktuellt för brukare utan skyddsbehov som söker stöd från RVC, vilket skulle kunna inrymmas inom första linjens verksamhet i omställningen till den nya Socialtjänstlagen.

Skärholmen har bland annat använt metodträffar för att utveckla utredningarnas analyser kring brukarnas behov på kort och lång sikt. Enheten arbetar med olika utvecklingsområden parallellt i och med Bryt upp-programmet, stadsdelsförvaltningens projekt kring stadigvarande boende och nya Socialtjänstlagen, för att utvärdera hur insatser kan möta upp brukarnas behov på ett mer lättillgängligt och flexibelt sätt. Genom att införa en case manager/lotsfunktion ser enheten att stödet till brukarna kan utvecklas. Enheten, som

---

¹⁵ Islandsprojektet är ett samverkansprojekt mellan polis och socialtjänst som syftar till att uppmärksamma barn som lever med våld i sin uppväxtmiljö

tillhandahåller RVT och RVC för både Skärholmens och Hägersten-Älvsjös stadsdelsförvaltningar, märker att ojämlika levnadsvillkor och olika grad av tilltro till socialtjänstens stöd hos medborgare påverkar valet av insats. Skärholmen planerar att ge enheten mandat att göra remitteringar till Stiftelsen hotellhem i Stockholm (SHIS). Enheten kommer då ha kvar det uppföljande ansvaret för placeringarna vilket blir en skillnad från tidigare då enheten enbart ansvarat för akuta placeringar. Enheten ser vidare positivt på den nya lagstiftningen, specifikt vad gäller möjligheten att omfördela resurser, effektivisera utredningsprocessen såväl som att kunna erbjuda mer omfattande stöd på ett mer flexibelt sätt i komplexa ärenden.

Slutord

Under året har barns delaktighet varit ett återkommande och angeläget utvecklingsområde, som också enligt stadsdelsförvaltningarna själva har tydlig koppling till hög arbetsbelastning. Barn har enligt barnkonventionen och Socialtjänstlagen rätt till information, delaktighet och inflytande i frågor som rör dem. De genomförda granskningarna, likväl som forskning¹⁶ och en nyligen utgiven rapport från organisationen Maskrosbarn¹⁷, visar på att socialtjänsten behöver ge mer utrymme till barnets röst i alla processer. I förslaget till en ny Socialtjänstlag betonas även ett tydligare barnrättsperspektiv. Utifrån detta är det angeläget att alla aktörer i omställningen säkerställer att barn får inflytande, oavsett om kontakten sker utan biståndsbeslut eller inom myndighetsutövningen.

Planering 2025

Socialtjänstinspektörerna kommer under våren 2025 att granska handläggningen av personer i långvarig hemlöshet vid ett antal stadsdelsförvaltningar. Under hösten granskas ärenden avseende personer med långvarig aktualitet inom ekonomiskt bistånd vid tre stadsdelsförvaltningar. Respektive granskning dokumenteras i varsin rapport, i juni och i december 2025.

---

¹⁶ Heimer, Näsman, Palme (2017) Rättighetsbärare eller problembärare? Barns rätt att komma till tals och socialtjänstens insatser

¹⁷ Maskrosbarn (2024) Maskrosbarns lägesrapport – ungdomarnas perspektiv på omställningen inom socialtjänsten med anledning av den nya Socialtjänstlagen